P16/LIB202/EE/20160524

वेळ : 3 तास **गुण : 80**

सर्वसाधारण सूचना :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. प्रत्येक उप–प्रश्न पाच गुणांचा आहे.
3. प्रत्येक उप–प्रश्नांचे उत्तर 75 ते 100 शब्दांत लिहा. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर स्वतंत्र पृष्ठावर लिहावे.
4. 80 गुणांच्या प्रश्नपत्रिकेचे आपल्या शिक्षणक्रमाच्या संरचनेनुसार गुणांत रूपांतर करण्यात येईल.

---

1. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा.

   a) सार्वजनिक ग्रंथालय पद्धतीचे वर्णन करा. 5

   b) सार्वजनिक ग्रंथालये ही समाजोपयोगी संकल्पना कशी विकसित झाली. 5

   c) आजच्या शालेय शिक्षण पद्धतीत कोणत्या उणिवा आहेत ते सांगून त्या दूर करण्यासाठी शैक्षणिक पद्धतीत कोणते बदल करावेत? 5

   d) महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा 1967 मधिल तरतुदी थोडक्यात स्पष्ट करा. 5

   e) देशाच्या सर्वांगीन प्रगतीसाठी चीनमधील सार्वजनिक ग्रंथालये कोणती कार्ये करित आहेत ते थोडक्यात स्पष्ट करा. 5

2. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा.

   a) ग्रंथालय संघटनांचे महत्व सांगून त्यांची सार्वजनिक ग्रंथालयासाठी आवश्यकता काय ते स्पष्ट करा. 5

   b) शालेय ग्रंथालयाची उद्दिष्टे सांगा. 5

   c) विद्यार्थ्यांमध्ये वाचनाची आवड निर्माण होण्यासाठी शालेय ग्रंथालयाने कोणते उपक्रम करावयास हवेत ते सांगा. 5

   d) शालेय ग्रंथालयाच्या दृष्टीने नियतकालीके आणि वृत्तपत्रे यांचे महत्व विशद करा. 5

   e) ग्रंथसंग्रहाच्या पडताळणीचे महत्व सांगून ती कशी करावी ते सांगा. 5

3. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा.

   a) ग्रंथालयात ग्रंथ खरेदीनंतर केल्या जाणाऱ्या 'ग्रंथोपस्कार' प्रक्रियाची माहिती द्या. 5

   b) शालेय ग्रंथालयाच्या अर्थव्यवस्थेची चर्चा करून शालेय ग्रंथालयाची आर्थिक स्थिती सुधारण्यासाठी शासनाने काय करायला हवे? 5

   c) ग्रंथालय सहकाराचे महत्व आणि आवश्यकता प्रतिपादन करा. 5

   d) शालेय ग्रंथालयातील काही उपक्रमांचा आढावा घ्या. 5

   e) दप्तरखाने आणि ग्रंथालये यातील साम्य व फरक स्पष्ट करा. 5

4. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा.

a) अभिलेख शोध प्रक्रियाच्या कोणत्याही पांच पायऱ्या सांगून त्याचे थोडक्यात विवेचन करा. 5

b) पेशवे दप्तरातील खालील प्रकारांचे कागदपत्रामध्ये कोणती माहिती मिळते ते सांगा. 5

i) रोजकिर्द ii) चिटणीसी

iii) जमाव दप्तर iv) डोक्कर दप्तर

v) पुणे रेसिडेन्सी रेकॉर्डस

c) मुंबईच्या दप्तरखान्यातील कागदपत्रांचा उपयोग करून लिहिण्यात आलेल्या पांच ग्रंथाची नावे लिहा. 5

d) वस्तूसंग्रहालयामध्ये अभ्यासासाठी उपयुक्त वस्तुसंग्रह दालनामध्ये कोणत्या वस्तुंचा समावेश करावा हे स्पष्ट करा. 5

e) राजा केळकर वस्तुसंग्रहालयाचे संस्थापक डॉ. दिनकर केळकर यांचे चरित्र व कार्य थोडक्यात माहिती द्या. 5